

KONFERENSIYALAR UZ

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**III RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

IYUN, 2025

ELEKTRON NASHR:
<https://konferensiyalar.uz>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**III RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, iyun

TOSHKENT-2025

ISBN 978-9910-09-176-6

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.

III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2025. – 245 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 3-iyun

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda “Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar” mavzusidagi III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

ISBN 978-9910-09-176-6

Barcha huqular himoyalangan.

© Sciencesproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

TARIX FANLARI

Atamuratova Dilafruz

"ISHTIROKIYUN", "QIZIL BAYROQ", "TURKISTON" GAZETALARIDA XIVA XONLIGI, XXSR
HAMDA XSSRGA OID XABARLAR VA ULARNING AHAMIYATI 7-9

Sultanov Samandar

XORAZM VOHASI VA QUYI ZARAFSHON VODIYSI BRONZA DAVRI MANZILGOHLARIDA
ARXEOLGIK TADQIQOTLAR NATIJALARI 10-12

Bobobekova Nargiza

JIZZAX VILOYATI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMI
FAOLIYATI TARIXI (XX ASR BOSHLARI) 13-19

IQTISODIYOT FANLARI

Tangirkulov Bekzod

TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY RESURLAR
SHAKLLANISHINING NAZARIY ASOSLARI 20-24

FILOLOGIYA FANLARI

Azamatova Gulnoza

NEMIS TILIDAGI "EIN" SO'ZI VA UNING QO'LLANILISHI 25-27

Nazimova Himmatoy

EPOS JANRINING PAYDO BO'LISHI VA SHAKLLANISH MASALALARI TAHLILI 28--31

Tadjiyeva Umida

MAQOLLAR TILSHUNOSLIK SOHASINING O'RGANISH OBYEKTI SIFATIDA 32-35

Matyaqubova Ozoda

FRANSUZ TILIDAGI GAP TARKIBLI FRAZEOLGIK
BIRLIKLER VARIANTLARINING TURLARI 36--40

Qilicheva Shahlo

O'ZBEK VA NEMIS TILLARIDA QO'SHMA SO'ZLARNING MORFOLOGIK,
STRUKTURAL YASALISHI 41-45

Samandarova Nilufar

FRANSUZ TILIDA HARAkatGA YO'NALTIRILGAN FE'LLARNING
IFODA XUSUSIYATLARI 46-49

Jumanazarova Kamola

ABDULLA QODIRIYNING „O'TKAN KUNLAR" ROMANIDA
MILLIYLIKNING IFODALANISHI 50-52

Abdullayeva Gulnora

HOZIRGI NEMIS TILIDA "ES" KOMPONENTLI GAPLARNING MA'NOSI VA VAZIFALARI HAMDA
ULARNING O'ZBEK TILIDAGI SINTAKTIK EKVIvalENTLARI 53-56

YURIDIK FANLARI

Karaxodjaeva Okilaxon

O VZAIMODEYSTVIY OLIY MAJLISA RESPUBLIKI UZBEKISTAN I ORGANOv
GOSUDARSTVENNOY VLASTI PRI OSUJESTVLENIY
PARLAMENTSKOGO KONTROLYA 57-62

<i>Otamirzayev Oybek</i> YER OSTI SUVLARI HUQUQIY MUHOFAZASI YO'LIDAGI MUHIM QADAM	63-65
<i>Abdihakimov Samandar</i> SUD HAL QILUV QARORLARINI BEKOR QILISH YOKI O'ZGARTIRISH ASOSLARI TURLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	66-69
<i>Komilov Asadbek</i> MATBUOT ERKINLIGI BO'YICHA XALQARO STANDARTLAR	70-74
<i>Xudaibergenova Dilnoza</i> RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MULK HUQUQIGA OID HUQUQIY ASOSLARNI TAKOMILLASHTIRISH	75-79
<i>Eraliyeva Malika</i> "INSON" IJTIMOYIY XIZMATLAR MARKAZLARI FAOLIYATINING HUQUQIY ASOSLARI: IJTIMOYIY XIZMATLARNING SIFATINI OSHIRISH YO'LLARI	80-82
<i>Самигжоновна Зилола</i> ПОНЯТИЕ, ПРИНЦИПЫ И КЛАССИФИКАЦИЯ ВИДОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ИНОСТРАННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	83-87
<i>Asqarov Nodirbek</i> VOYAGA YETMAGAN SHAXSLARNI G'AYRIIJTIMOYIY XATTI-HARAKATLARGA JALB ETGANLIK HOLATLARINI KVALIFIKATSIYA QILISHDA AMALIYOTDA YUZAGA KELAYOTGAN AYRIM MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI	88-92
<i>Тураев Абдуазим</i> ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПЕНИТЕНЦИАРНОЙ СИСТЕМЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	93-102
<i>Murodova Sojida</i> WHAT CAN UZBEKISTAN LEARN FROM CHINESE SMART COURTS?	103-107
<i>Akramova Sabrina</i> O'ZBEKISTONDA AXBOROT XAVFSIZLIGININ HUQUQIY ASOSLARINI TATBIQ ETISHDAGI MUAMMOLAR	108-111
<i>Шермухамедова Камилла</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ СДЕЛОК В СФЕРЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	112-116
<i>Саматова Шахзода</i> ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ ОБЕСПЕЧИТЕЛЬНОГО ПЛАТЕЖА КАК СПОСОБА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИСПОЛНЕНИЯ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА	117-120
<i>Акрамов Акмалжон</i> ГОСУДАРСТВЕННЫЙ БЮДЖЕТНЫЙ КОНТРОЛЬ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ	121-125
<i>Гофуржонов Низомиддин</i> ТРАНСФОРМАЦИЯ КОНЦЕПЦИИ НАСИЛИЯ НАД ДЕТЬМИ В СОВРЕМЕННОМ МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ: СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ	126-132
<i>Акрамова Хилола</i> ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ И ЗАЩИТЫ ПРАВ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ	133-136

<i>Safayev Javohir</i> XORIYIY DAVLATLARDA PARLAMENT TEKSHIRUVI: HUQUQIY MEKANIZMLAR VA AMALIY TAJRIBA	137-140
<i>Кучкорова Гулхаёт</i> РАЗВИТИЕ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВА В СТРАНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	141-144
<i>Бобоева Муслима</i> ПРАВОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЯ КАК СУБЪЕКТА ГРАЖДАНСКОГО ПРАВА	145-150
<i>Султонова Дурдона</i> АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ КИБЕРПРЕСТУПЛЕНИЙ НА ЭЛЕКТРОННУЮ КОММЕРЦИЮ В КОНТЕКСТЕ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	151-157
<i>Мелсова Камила</i> ПОНЯТИЕ, ПРАВОВАЯ ПРИРОДА И КЛАССИФИКАЦИЯ ПООЩРИТЕЛЬНЫХ НОРМ.....	158-162
<i>Soatboyeva Shoxnura</i> FUQAROLIK HUQUQIDA MULK HUQUQINI HUQUQIY HIMOYA QILISH INSTITUTINING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	163-166
<i>Qilichev Nosirbek</i> QILMISHNING JINOIYLIGINI ISTISNO QILUVCHI HOLAT SIFATIDA – KAM AHAMIYATLI QILMISHLARNING HUQUQIY TAHLILI	167-169
<i>Allamberganova Farida</i> ANGLO-SAKSON HUQUQIY TIZIMI DAVLATLARI TAJRIBASIDA ELEKTRON TIJORAT VA ISTE'MOLCHILARNING HUQUQIY HIMOYASI	170-175
<i>Turg'unboyev Abrorjon</i> XALQARO HUQUQDA ATROF-MUHITGA YETKAZILGAN ZARAR UCHUN DAVLATLAR JAVOBGARLIGI ASOSLARI VA MUAMMOLAR	176-180
<i>Abdumalikov Otabek</i> AXBOROT OLIISH HUQUQINING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY ASOSLARI: AXBOROT TURLARI VA MANBALARINING HUQUQIY JIHATDAN TASNIFLANISHI	181-187
<i>Xursanov Shamsiddin</i> BARQAROR RIVOJLANISH TAMOYILLARINI XALQARO SAVDO MUNOSABATLARIGA IMPLEMENTATSIYA QILISH: MUAMMO VA TAKLIFLAR	188-192
<i>Adizova Nargiza</i> ELEKTRON TIJORAT SHARTNOMALARINING AN'ANAVIY TIJORATDAGI SHARTNOMALARDAN FARQI VA O'ZIGA XOSLIKLARI	193-196
<i>Omonkeldiyeva Sevara</i> O'ZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORATNING SHAKLLANISHI VA HUQUQIY ASOSLARI	197-199
<i>Anvarova Azizabonu</i> FUQAROLIK PROTSESSIDA MEDIATSIYANING HUQUQIY ASOSLARI	200-203
<i>Сайдалиева Ойсултанахон</i> ДОКТРИНА СНЯТИЯ КОРПОРАТИВНОЙ ВУАЛИ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КРУГА ОТВЕТСТВЕННЫХ ЛИЦ	204-211

Qahramonova Sevinch
IJTIMOIY ADOLAT PRINSIPINI TA'MINLASH:
KONSTITUSIYAVIY-HUQUQIY TAHLIL 212-215

Xolmo'minova Barchinoy
RAQAMLASHTIRISH TUSHUNCHASI VA UNING IJTIMOY SOHALARGA, XUSUSAN, PENSIYA
TIZIMIGA TA'SIRI 216-220

Sadinov Shohboz
XORIJIY DAVLATLARDA ADVOKAT XIZMATIGA HAQ TO'LASHNING O'ZIGA XOS
XUSUSIYATLARI 221-226

Harifov Sobir
FUQAROLIK JAMIYATINING MA'NAVIY HAYOTIDA HUQUQIY TARBIYANING O'RNI 227-231

PEDAGOGIKA FANLARI

Turgunova Nilufar
CHARACTERISTICS OF IMPLEMENTING HEALTH-PROMOTING
TECHNOLOGIES IN INCLUSIVE EDUCATION SETTINGS 232-234

TIBBIYOT FANLARI

Жураев Жамол
ПРИЧИНЫ РЕЦИДИВА ПОСЛЕ ЛЕЧЕНИЯ ГЕПАТИТА С 235-237

Jumabaeva Miyasar, Xidoyatova Dilbar, Mansurova Nargiza
INSULTDA HARAKAT BUZILISHLARINI TRANSKRANIAL MAGNIT STIMULYATSIYA (TMS)
YORDAMIDA KORREKSIYA QILISHNI OPTIMALLASHTIRISH 238-244

VOYAGA YETMAGAN SHAXSLARNI G'AYRIIJTIMOIY XATTI-HARAKATLARGA JALB ETGANLIK HOLATLARINI KVALIFIKATSIYA QILISHDA AMALIYOTDA YUZAGA KELAYOTGAN AYRIM MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI

Asqarov Nodirbek Farxod o'g'li

O'zbekiston Respublikasi IIV

kadrlarining amaldagi zahirasiidagi xodim

E-mail: nodirbekasqarov2610@gmail.com

Toshkent, O'zbekiston

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasi Jinoyat qonunchiligida voyaga yetmagan shaxsni g'ayriijtimoiy xatti-harakatlarga jalb etganlik uchun belgilab qo'yilgan javobgarlik normalari hamda amaliyotda ularni qo'llash bilan bog'liq yuzaga kelayotgan muammolar va ularning yechimlari nazarda tutilgan masalalar bayon etilgan. Shuningdek, maqolada voyaga yetmagan shaxsni g'ayriijtimoiy xatti-harakatlarga jalb etishning ayrim jihatlari tadqiq etgan olimlarning fikr va mulohazalari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Voyaga yetmagan shaxs, bola, shaxs, guruh, g'ayriijtimoiy xatti-harakatlar, milliy qonunchilik, malakalash, kvalifikatsiya qilish, ayblanuvchi, sudlanuvchi, jinoyat, jazo, jinoyatga jalb qilish, javobgarlik

CERTAIN ISSUES ARISING IN PRACTICE WHEN QUALIFYING CASES OF INVOLVING MINORS IN ANTISOCIAL BEHAVIOR AND THEIR SOLUTIONS

Askarov Nodirbek Farkhod o'gli

The personnel reserve of the

MIA of the Republic of Uzbekistan

Abstract. This article discusses the provisions of the criminal legislation of the Republic of Uzbekistan regarding the liability established for involving minors in antisocial behavior, as well as the practical problems arising from the application of these norms and possible solutions. In addition, the article analyzes the opinions and views of scholars who have studied certain aspects of involving minors in antisocial behavior.

Keywords: Minor, child, person, group, antisocial behavior, national legislation, qualification, to qualify, accused, defendant, crime, punishment, involvement in crime, responsibility.

DOI: <https://doi.org/10.47390/978-9910-09-176-6/rkm-21>

Hozirgi globallashuv va axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi sharoitida voyaga yetmagan shaxslarni turli ko'rinishdagi g'ayriijtimoiy xatti-harakatlarga jalb etish holatlari nafaqat O'zbekistonda, balki butun dunyo miqyosida ham jiddiy muammolardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, internet orqali ta'sir o'tkazish vositalarining ko'payishi, oilaviy nazoratning susayishi va ijtimoiy muhitning o'zgarishi natijasida yoshlar o'rtasida deviant va delinkvent xulq-atvor holatlari ko'paymoqda. Bu esa o'z navbatida jinoyatchilikning yangi shakllarini keltirib chiqarib, huquqni muhofaza qiluvchi organlar oldiga yanada murakkab vazifalarni qo'ymoqda.

Mazkur maqolada voyaga yetmaganlarni g'ayriijtimoiy xatti-harakatlarga jalb qilish bilan bog'liq jinoyatlarini malakalash (kvalifikatsiya qilish) borasida amaliyotda kuzatilayotgan ayrim muammolar tahlil etiladi, jinoyat huquqi nazariyasi va amaliyoti nuqtayi nazaridan dolzarb yondashuvlar yoritiladi. Shu bilan birga, milliy va xalqaro qonunchilikdagi turfa tajribalar

taqqoslanib, huquqni qo'llash amaliyotida aniqlik va bir xillikni ta'minlash bo'yicha takliflar ilgari suriladi.

Ushbu tadqiqot mavzusining muhimligi voyaga yetmagan shaxslarning huquqiy himoyasini mustahkamlash, ularni jinoiy ta'sirlardan asrash hamda jinoyat huquqining samarali qo'llanishini ta'minlashga qaratilganligi bilan izohlanadi.

Milliy qonunchiligimizda voyaga yetmagan shaxslarni g'ayriijtimoiy xatti-harakatlarga jalb etganlik uchun Jinoyat kodeksining 127-moddasida javobgarlik nazarda tutilgan. Mazkur moddaning 2-qismida voyaga yetmagan shaxsni giyohvandlik vositalari, ularning analoglari yoki psixotrop moddalar iste'mol etishga jalb qilganlik uchun javobgarlik belgilangan.

Mazkur moddaning 2-qismida qayd etilgan jinoiy qilmishning obyektiv tomoni katta yoshli shaxs tomonidan voyaga yetmagan shaxsni turli yo'llar (masalan, avrash, mehmon qilish, aldash va shunga o'xshash boshqa usullar) orqali giyohvandlik vositalari, ularning analoglari yoki psixotrop moddalarni iste'mol qilishga jalb etishdan iboratdir.

Mazkur jinoyatning obyekti voyaga yetmagan shaxsning jismoniy va axloqiy rivojlanishi, uning sog'ligi, shuningdek, jamiyat xavfsizligi hamda ijtimoiy tartib-qoidalarga qarshi qaratilgan harakatlar hisoblanadi.

JK 127-moddasining 2-qismida nazarda tutilgan qilmish obektiv tomoni jismonan va ruhan shakllanib ulgurmagan voyaga yetmagan shaxsni giyohvandlik vositalari, ularning analoglari yoki psixotrop moddalar iste'mol etishga jalb qilishga qaratilgan harakatlarda ifodalanadi.

Ushbu moddaning 3-qismida "Voyaga yetmagan shaxsni jinoyat qilishga jalb etish, shuningdek ushbu moddaning ikkinchi qismida nazarda tutilgan harakatlar:

- a) ilgari giyohvandlik vositalari yoki psixotrop moddalarni g'ayriqonuniy ravishda muomalaga chiqarish bilan bog'liq har qanday jinoyatni sodir etgan shaxs tomonidan;
- b) ikki yoki undan ortiq voyaga yetmagan shaxsga nisbatan;
- v) o'quv yurtlarida yoki o'quvchilar, talabalar o'quv-tarbiya, sport yoki jamoat tadbirlari o'tkazadigan boshqa joylarda sodir etilishi –

besh yildan o'n yilgacha ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi." [1] deb belgilab qo'yilgan.

Mazkur qoidadan shuni anglash mumkinki, JKning 127-moddasi 3-qismi "a", "b", "v" bandlarida belgilangan holatlar ushbu moddaning 2-qismida nazarda tutilgan harakatlar uchun ya'ni voyaga yetmagan shaxsni giyohvandlik vositalari, ularning analoglari yoki psixotrop moddalar iste'mol etishga jalb qilish uchungina taalluqli hisoblanadi.

JKning 127-moddasi 3-qismida voyaga yetmagan shaxsni jinoyat qilishga jalb etish, shuningdek voyaga yetmagan shaxsni Giyohvandlik vositalari, ularning analoglari yoki psixotrop moddalar iste'mol etishga jalb qilish bo'yicha harakatlar:

- ilgari Giyohvandlik vositalari yoki psixotrop moddalarni g'ayriqonuniy ravishda muomalaga chiqarish bilan bog'liq har qanday jinoyatni sodir etgan shaxs tomonidan;
- ikki yoki undan ortiq voyaga yetmagan shaxsga nisbatan;
- o'quv yurtlarida yoki o'quvchilar, talabalar o'quv-tarbiya, sport yoki jamoat tadbirlari o'tkazadigan boshqa joylarda sodir etilishi uchun javobgarlik nazarda tutilgan. [2]

Aybdor ikki yoki undan ortiq shaxsning 18 yoshga to'lmaganligini oldindan bilgan va u tomonidan sodir etilayotgan qilmish yagona qasd bilan qamrab olingan bo'lsagina, aybdorning

qilmishi Jinoyat kodeksi 127-moddasining 3-qismi “b” bandi bilan kvalifikatsiya qilinadi. Agar aybdor ikki yoki undan ortiq voyaga yetmagan shaxsga nisbatan giyohvandlik vositalari yoki psixotrop moddalar iste'mol etishga jalb qilish niyatida bo'lib, ammo unga bog'liq bo'lmagan holatlarga ko'ra, u jinoiy niyatini oxiriga yetkaza olmagan hollarda (xususan, bittasiga giyohvandlik vositasini iste'mol qildirishga ulgurman, ikkinchisiga esa ulgurman), uning qilmishi Jinoyat kodeksi 25-moddasining 2-qismi, 127-moddasining 3-qismi “b” bandi bilan kvalifikatsiya qilinadi.[3]

Qonunchilikda aniq belgilab qo'yilganiga qaramasdan, kuzatuvlar shuni ko'rsatmoqdaki, sud-tergov amaliyotida mazkur turdagi sodir qilinadigan jinoyatlarni kvalifikatsiya qilishda bir qator muammolar mavjudligi ko'zga tashlanmoqda.

Misol sifatida oladigan bo'lsak, 2023-yilda fuqaro A voyaga yetmagan B, V va G.lar bilan bir guruh bo'lib, oldindan til biriktirib, o'zganing mol-mulkini yashirin ravishda talon-toroj qilishgan. Dastlabki tergov organi tomonidan fuqaro A.ning jinoiy harakatlari O'zbekiston Respublikasi JK 169-moddasi 2-qismi “b,v” bandi, 127-moddasining 3-qismi “b” bandi, ya'ni *“shuningdek ushbu moddaning ikkinchi qismida nazarda tutilgan harakatlar ikki yoki undan ortiq voyaga yetmagan shaxsga nisbatan”* jinoyat belgilari bilan kvalifikatsiya qilingan.

Sud tomonidan ayblanuvchi A.ning jinoiy harakatlari dastlabki tergov organi tomonidan O'zbekiston Respublikasi JK 127-moddasi 3-qismi “b” bandi bilan to'g'ri malakalangan deb hisoblanib, yuqoridagi holat bo'yicha ayblanuvchi A. JKning 169-moddasi 2-qismi “b,v” bandi, 127-moddasi “b” bandi bilan aybli deb topilib, ayblov hukmi o'qilgan va unga nisbatan 3 yil 6 oy muddatga ozodlikni cheklash tariqasidagi jazo chorasi qo'llanilgan.[4]

Bundan tashqari, yana boshqa bir holatda 2024-yilda fuqaro A. voyaga yetmagan B. va V.lar bilan bir guruh bo'lib, oldindan til biriktirib, o'zganing mol-mulkini yashirin ravishda talon-toroj qilishgan. Dastlabki tergov organi fuqaro A.ning jinoiy harakatlarini O'zbekiston Respublikasi JK 169-moddasi 2-qismi “v,g” bandi, 127-moddasining 3-qismi “b” bandi, ya'ni *“shuningdek ushbu moddaning ikkinchi qismida nazarda tutilgan harakatlar ikki yoki undan ortiq voyaga yetmagan shaxsga nisbatan”* jinoyat belgilari bilan kvalifikatsiya qilgan.

Sud tomonidan ayblanuvchi A.ning jinoiy harakatlari dastlabki tergov organi tomonidan O'zbekiston Respublikasi JK 127-moddasi 3-qismi “b” bandi bilan to'g'ri kvalifikatsiya qilingan deb hisoblanib, yuqoridagi holat bo'yicha ayblanuvchi A. JKning 169-moddasi 2-qismi “v,g” bandi, 127-moddasi “b” bandi bilan aybli deb topilib, ayblov hukmi o'qilgan va unga nisbatan 5 yil 2 oy muddatga ozodlikdan mahrum qilish tariqasidagi jazo chorasi qo'llanilgan.[5]

JKning 127-moddasi 3-qismida voyaga yetmagan shaxsni jinoyat sodir qilishga jalb etish uchun javobgarlik mavjud, biroq ushbu moddada ikki yoki undan ortiq voyaga yetmagan shaxslarni jinoyat sodir qilishga jalb etganlik uchun javobgarlik belgilanmagan, bu kabi ijtimoiy xavfli qilmish sodir etgan shaxslarni harakatlarini kvalifikatsiya qiluvchi asoslar mavjud emas.

Bu esa o'z navbatida JKning 127-moddasi 3-qismi va undagi bandlari dastlabki tergov va sud organlari tomonidan yuqoridagi misollarda keltirilgan holatlardagi kabi noto'g'ri kvalifikatsiya qilinishi amaliyotining shakllanishiga olib kelmoqda.

Bundan tashqari, huquqni muhofaza qiluvchi organ xodimlari o'rtasida o'tkazilgan so'rovnomada ishtirok etgan respondentlarning katta qismi o'zlarining ish amaliyotlari davomida ikki yoki undan ortiq voyaga yetmagan shaxslar jinoyat sodir qilishga jalb etilganda

ularni jalb qilgan katta yoshli shaxslarning harakatlarini JKning 127-moddasi 3-qismi "b" bandi bilan malakalashlari haqida ma'lum qilishgan.

Shu bilan birgalikda, jinoyat ishlari tahlil qilinganda, mamlakatimizning ayrim viloyatlarida 2 yoki undan ortiq voyaga yetmagan shaxslar jinoyat sodir qilishga jalb etilganlarida dastlabki tergov organlari tomonidan jalb qiluvchi katta yoshli shaxslarning harakatlari O'zR JKning 127-moddasi 3-qismi "b" bandi bilan kvalifikatsiya qilinayotgani, sudlar tomonidan esa ushbu holatlar JKning 127-moddasi 3-qismiga qayta malakalanib, ayblov hukmi chiqarilayotganligiga guvoh bo'ldik.

Misol uchun, 2024-yilning dekabr oyida jinoyat ishlari bo'yicha Pastdarg'om tumani sudida ko'rilgan jinoyat ishida sudlanuvchi A. 2 nafar voyaga yetmagan shaxslarni o'g'irlik jinoyati sodir qilishga jalb etgani uchun dastlabki tergov organi tomonidan uning harakatlari O'zR JKning 127-moddasi 3-qismi "b" bandi bilan malakalangan, biroq sud tomonidan ushbu ayblov JKning 127-moddasi 3-qismiga o'zgartirilgan va mazkur modda bilan A.ga nisbatan ayblov hukmi chiqarilgan.[6]

Biroq, bizning fikrimizcha shu va boshqa shu kabi ikki yoki undan ortiq voyaga yetmagan shaxslar jinoyat sodir qilishga jalb etilganida aybdor shaxslarning harakatlari JKning 127-moddasi 3-qismi bilan kvalifikatsiya qilinishini ham xato deb hisoblaymiz, sababi moddaning ushbu qismida faqatgina bir nafar voyaga yetmagan shaxsni jinoyat sodir qilishga jalb etish holati nazarda tutilgan.

Jinoyat kodeksi misolida tahlil qilinganda 97-modda 2-qismi "a" bandi, 104-modda 3-qismi "a" bandi, 105-moddasi 2-qismi "a" bandi, 111-moddasi 3-qismi, 113-moddasi 3-qismi "a" bandi, 118-moddasi 2-qismi "a" bandi, 119-moddasi 2-qismi "a" bandi, 126¹-moddasi 5-qismi "a" bandi, 8-qismi "a" bandi, 129-moddasi 2-qismi "b" bandi, 135-moddasi 2-qismi "b" bandi, 235-moddasi 2-qismi "ye" bandi, 245-moddasi 2-qismi "b" bandi, 274-moddasi 4-qismi "v" bandi, 297-moddasi 2-qismi "a" bandida nazarda tutilgan jinoyatlarning barchasi moddaning og'irlashtiruvchi holatlarini o'zida aks ettirib, unga ko'ra mazkur ijtimoiy xavfli qilmishlar ikki yoki undan ortiq shaxsga nisbatan sodir etilganligi uchun og'irroq javobgarlik belgilab qo'yilgan.

Shundan kelib chiqib, O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksiga "Voyaga yetmagan shaxsni jinoyat sodir qilishga jalb etish" deb nomlangan ijtimoiy xavflilik darajasiga qarab bir necha qismlar va bandlardan iborat bo'lgan alohida yangi 127²-moddasini kiritish, unda og'irlashtiruvchi holatlardan biri sifatida ikki yoki undan ortiq voyaga yetmagan shaxslarni jinoyat sodir qilishga jalb etganlik uchun javobgarlik mezonlarni belgilab qo'yish maqsadga muvofiq bo'ladi deb hisoblaymiz.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi va boshqa davlatlar JK tegishli moddalarini qiyosiy-huquqiy tahlil qilib, quyidagilarni aniqladik. Jumladan, Ozarbayjon Respublikasi JK 170-modda[7], Armaniston Respublikasi JK 165-modda[8], Qozog'iston Respublikasi JK 131-modda[9], Qirg'iziston Respublikasi JK 156-modda[10], Moldova Respublikasi JK 208-modda[11], Belarus Respublikasi JK 172-modda[12], Rossiya Federatsiyasi JK 150-modda[13], Tojikiston Respublikasi JK 165-modda[14], Turkmaniston Respublikasi JK 155-moddalarida[15] voyaga yetmagan shaxsni jinoyatga yoxud jinoiy faoliyatga jalb qilish alohida jinoyat tarkibi sifatida nazarda tutilgan.

Shuni alohida ta'kidlash lozimki, ko'pgina davlatlarning qonunchiligida voyaga yetmagan shaxslarni jinoiy faoliyatga jalb qilish bilan bog'liq javobgarlikni og'irlashtiruvchi holatlar

belgilab qo'yilgan. Bunday holatlarga, masalan, zo'rlik ishlatish yoki zo'rlik ishlatish bilan qo'rqitish orqali jinoyat sodir etishga jalb qilish, ushbu qilmish voyaga yetmagan shaxsning ota-onasi, ularning o'rnidagi shaxslar, pedagoglar yoki tarbiya vazifasi yuklatilgan shaxslar tomonidan amalga oshirilganda, voyaga yetmagan shaxsni og'ir yoki o'ta og'ir jinoyatga, shuningdek uyushgan jinoiy guruh yoki jinoiy uyushma tarkibiga jalb etilgandagi holatlar kiradi.

Aksariyat hollarda bu norma va mexanizmlar o'xshash tahrirda qabul qilingan bo'lib, ularning ko'pchiligida Rossiya Federatsiyasi Jinoyat kodeksining 150-moddasi asos bo'lib xizmat qilganligini ko'rishimiz mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsa, O'zbekiston Respublikasi Jinoyat Kodeksiga "Voyaga yetmagan shaxsni jinoyat sodir qilishga jalb etish" deb nomlangan yuqorida bayon qilingan mezonlar asosida og'irlashtiruvchi holatlarni o'zida aks ettirgan bir nechta qism va bamlardan iborat bo'lgan yangi 127²-moddasini kiritish va amaliyotga tatbiq qilish orqali ijtimoiy xavfli qilmish sodir etgan shaxslarning harakatlarini to'g'ri kvalifikatsiya qilish, jazo tayinlash hamda javobgarlikni belgilashda aniqlikni ta'minlash mumkin bo'ladi.

Adabiyotlar / Литература / References:

1. <http://lex.uz//docs/-111453> O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi.
2. Рустамбоев М.Х. Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексига шарҳлар. Махсус қисм. – Тошкент: Yuridik adabiyotlar publish, 2023. – Б. 161-162.
3. Жиноят ҳуқуқи. Махсус қисм: Дарслик. Қайта ишланган ва тўлдирилган иккинчи нашри / Ш.Т.Икрамов, Р.Кабулов, А.Отажонов ва бошқ; Масъул муҳаррир Ш.Т.Икрамов – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2016. – 166 б.
4. Жиноят ишлари бўйича Жиззах шаҳар судининг архив материалларидан. – Жиззах., 2023 йил.
5. Жиноят ишлари бўйича Пахтачи туман судининг архив материалларидан. – Пахтачи., 2024 йил.
6. <https://public.sud.uz/report/CRIMINAL>
7. Новый Уголовный кодекс Азербайджанской Республики. – Баку: Digesta, 2020.
8. Уголовный кодекс Республики Армения. - Ереван. Офиц. издание. 2019.
9. Уголовный кодекс Республики Казахстан – общая характеристика (в сравнении с УК Казахской ССР): Практическое пособие. – Алматы: Баспа, 2019.
10. Уголовный кодекс Республики Кыргызстан. Официальное издание. – Бишкек, 2019.
11. Уголовный кодекс Республики Молдова / Вступительная статья к.ю.н. А.И. Лукашова – СПб.: Юридический центр Пресс, 2019.
12. Уголовный кодекс Республики Беларусь. Принят Палатой представителей 1 июня 1999 года. Одобрен Советом Республики 24 июня 1999 года / Обзорная статья А.В. Баркова. – Минск: Амалфея, 2018.
13. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации / Отв. ред. В.М. Лебедев – М.: Юрайт-М, 2001.
14. Уголовный кодекс Республики Таджикистан. Официальный текст. – Душанбе: «Конуният», 2018
15. Уголовный кодекс Республики Туркменистан. – Ашгабат: Амалея, 2022.

**YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR**
II RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI
2025-yil, 3-iyun

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent:
Scienceproblems team, 2025. – 245 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 3-iyun

ISBN 978-9910-09-176-6

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Sciences problems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.